

Робоча програма Історія зарубіжної літератури для студентів III курсу,

за напрямом підготовки 6.020303 Філологія. Переклад,
галузі знань 0203 Гуманітарні науки
2015року. – 35 с.

Розробник: Тетяна Іванівна Тверітінова, доцент, кандидат філологічних наук,
доцент кафедри світової літератури

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світової літератури

Протокол від «02» вересня 2015року № 1

Завідувач кафедри світової літератури _____ (Ковбасенко Ю.І.)

Програма на перезатвердження.

Години відповідають робочому навчальному плану.

Заступник директора _____ (О.В. Єременко)

Схвалено Вченою радою Гуманітарного інституту

Протокол від « ____ » _____ 2015 року № ____

Вчений секретар _____ (Т.Л. Видайчук)

Історія зарубіжної літератури. Програма навчальної дисципліни. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. – 35 с.

Укладач: **Тетяна Іванівна Тверітінова**, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри світової літератури.

Рецензенти:

Мацапура Валентина Іванівна, доктор філологічних наук, професор кафедри зарубіжної літератури Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка;

Ковбасенко Юрій Іванович, кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри світової літератури Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	5
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	8
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I. Реалізм як художній напрям в літературах країн Європи та США.....</i>	<i>9</i>
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історія зарубіжної літератури» (2-а пол. XIX ст. Доба реалізму).....	11
V. Плани семінарських занять.....	12
VI. Завдання для самостійної роботи.....	17
Карта самостійної роботи студента.....	22
VII. Система поточного та підсумкового контролю.....	23
VIII. Методи навчання.....	26
IX.. Методичне забезпечення курсу.....	26
X. Питання до курсового екзамену.....	27
XI. Питання до контрольної роботи.....	30
XII. Рекомендована література.....	32
Список художніх текстів.....	32
Науково-методична література.....	33

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Історія зарубіжної літератури» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою світової літератури на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для всіх спеціальностей денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Історія світової літератури», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Історія зарубіжної літератури» є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що формують філологічний профіль майбутнього фахівця в області зарубіжної літератури. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації.

Метою викладання дисципліни є засвоєння студентами необхідної сукупності знань про зарубіжну літературу ХІХ століття доби реалізму.

Завданням вивчення навчальної дисципліни є:

- здійснення загального огляду розвитку літератур європейських країн і США;
- з'ясування філософських засад та естетичних принципів літературних напрямів і течій для усвідомлення специфіки художніх творів в контексті літературного процесу ХІХ століття;
- дослідження контактних і генетичних зв'язків між літературними явищами і творами окремих письменників.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати :

- вивчені етапи всесвітнього літературного процесу;
- найважливіші відомості про творчі методи та літературні напрями (романтизм, реалізм, символізм, натуралізм, неоромантизм);
- місце і значення вивчених творів у доробку письменника та літературному процесі певного періоду;
- характерні особливості індивідуального стилю письменника.

Вміти :

- розрізняти літературні напрями;
- аналізувати й інтерпретувати художній твір в єдності його змісту і форми;
- виявляти основні проблеми, порушені у творі, що вивчається;
- визначати жанрові особливості вивчених творів;
- порівнювати твори, їхню проблематику та системи образів;
- користуватися словниково-довідковою та науково-дослідницькою

літературою.

Навчальний матеріал структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля.

У результаті засвоєння навчального матеріалу модуля №1 «Реалізм як художній напрям в літературах країн Європи та США» студент повинен

знати:

- особливості розвитку реалізму в літературному процесі 2-ої половини XIX століття в означених країнах;
- місце і значення вивчених творів у доробку письменників-реалістів (М.В.Гоголь, Ф.М. Достоевський, Л.М. Толстой, І.С. Тургенєв, М.О.Некрасов, А.П. Чехов, Стендаль, О. де Бальзак, П. Меріме, Г. Флобер, Ч.Діккенс, В.-М. Теккерея, Е. Гаскелл, Ш. та Е. Бронте, Т. Гарді, Марк Твен, О. Генрі, Т. Фонтане.);
- характерні особливості індивідуального стилю письменника.

Студент повинен виявити вміння:

- аналізувати й інтерпретувати художній твір в єдності його змісту і форми;
- визначати роль системи образів у розкритті ідейного змісту твору;
- порівнювати твори, їхню проблематику та системи образів.

Знання та вміння, отримані під час вивчення даної навчальної дисципліни, будуть використані під час вивчення переважної більшості наступних дисциплін професійної та практичної підготовки фахівців.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 72 год, із них 8 год. – лекції, 6 год. – семінарські заняття, 20 годин – самостійна робота, МК – 2 години.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Історія зарубіжної літератури» завершується складанням екзамену.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: літературний і культурний процес 2-ої половини ХІХ століття.

Курс	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика Навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>2 кредити</i> Змістові модулі: <i>1 модуль</i> Загальний обсяг дисципліни (години): <i>72 години</i> Тижневих годин: <i>2 години</i>	Галузь знань: <i>0203 Гуманітарні науки</i> Шифр та назва напрямку: <i>6.020303 Філологія (переклад)</i> Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»	Нормативна Рік підготовки: III. Семестр: V. Аудиторні заняття: <i>14 годин</i>, з них: Лекції (теоретична підготовка): <i>8 годин</i> Семінарські заняття: <i>6 годин</i> Самостійна робота: <i>20 годин</i> МКР – <i>2 год.</i> Вид контролю: <i>екзамен (36 год.)</i>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ пор.	Назва теми	Обсяг навчальних занять (год)			
		Усього	Лекції	Семін.	СРС
1	2	3	4	5	6
V семестр					
Модуль №1. Реалізм як художній напрям в літературах країн Європи та США					
1.1.	Вступ. Література 2-ої пол. XIX ст.: загальна характеристика, літературні напрями, стилі. Реалізм в живопису та музиці.	2	2	-	
1.2.	Загальна характеристика російського реалізму. „Гоголівський період”. Натуральна школа та її періодизація. Російський реалістичний роман та його представники: І.С.Тургенєв, І.О.Гончаров, Ф.М.Достоевський, Л.М.Толстой. Творчість А.П.Чехова-прозаїка. Поети-демократи 50-х рр. М.Некрасов і „некрасівська школа”.	8	2	2	4
1.3.	Загальна характеристика французького реалізму. Естетичні маніфести, провідні жанри, проблематика Творчість Стендаля, О. де Бальзака, П.Меріме, Г.Флобера, А.Доде. Ж.Верн як засновник науково-фантастичної прози.	6	2	-	4
1.4.	Загальна характеристика англійського реалізму, феномен вікторіанської доби і її відбиття в творах письменників-реалістів. Творчість Ч.Діккенса, В.-М.Теккерея, Т.Гарді. „Дамська” версія англійського роману (сестри Бронте, Е.Гаскелл, Джордж Еліот”).	8	2	2	4
1.5.	Загальна характеристика американського реалізму. Творчість Г.Бічер-Стоу, Марка Твена, Ф.Брет-Гарта, О.Генрі.	6	-	2	4
1.6.	Загальна характеристика німецького реалізму. Творчість В.Раабє, Т.Шторма, Т.Фонтане.	2			4
	МКР	2			
	Усього за модулем №1	36	8	6	20
	Екзамен	36			
	Усього за семестр	72	8	6	20
	Усього за навчальною дисципліною	72	8	6	20

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

РЕАЛІЗМ ЯК ХУДОЖНІЙ НАПРЯМ В ЛІТЕРАТУРАХ КРАЇН ЄВРОПИ ТА США

Лекція № 1. Вступ. Реалізм як літературний напрям у XIX ст. Російський реалізм (2 год.)

Вступ. Загальна характеристика реалізму як напрямку мистецтва. Естетико-художня система літератури західноєвропейського реалізму. Естетичне, філософське, соціально-політичне підґрунтя реалізму.

Загальна характеристика російської реалістичної літератури. «Гоголівський період» російської літератури. Творчість «пізнього» М.В.Гоголя і «раннього» Ф.М.Достоевського в контексті літератури натуральної школи. Російський реалістичний роман, характерні ознаки, класичні зразки (І.С.Тургенєв, І.О.Гончаров, Л.М.Толстой, Ф.М. Достоевський). Знамениті романи Ф.М.Достоевського, їхня художня та філософська своєрідність. Л.М. Толстой-романіст.

Основні поняття теми: реалізм, роман, фізіологічний нарис, натуральна школа, фантастичний реалізм Ф.М.Достоевського, психологізм, поліфонізм, роман-трагедія, філософський роман, роман-епопея, філософія толстовства.

Семінар № 1. Роман-трагедія Ф.М. Достоевського «Злочин і кара».

Лекція № 2. Французький реалізм (2 год.)

Загальна характеристика французького реалізму: естетичні маніфести, провідні жанри, проблематика. Становлення естетичних поглядів Стендаля та його літературно-критична діяльність. Новелістика П. Меріме. «Людська комедія» в контексті творчості О. де Бальзака. Основні положення «Передмови», проспект, каталог. О. де Бальзак і Україна.

Основні поняття теми: роман-дослідження, психологічний роман, роман виховання, психологічний портрет, самоаналіз, соціально-аналітичний тип реалізму, детермінізм, циклізація творів, епопея.

Семінар № 2. «Пані Боварі» Г. Флобера як новий тип реалістичного психологічного роману.

Лекція № 3. Англійський реалізм (2 год.)

Феномен вікторіанства та його відбиття в англійській реалістичній літературі. Художні особливості романістики Ч.Діккенса. Творчість В.-М. Теккерея. Жіноча проза в англійській реалістичній літературі.

Основні поняття теми: вікторіанство, англійський реалістичний роман, різдвяна притча, роман-автобіографія, соціально-реалістичний роман, готичний роман, химерно-побутовий роман, фентезі.

Семінар № 3. «Дамська» версія англійського реалістичного роману (Ш. Бронте, Е. Бронте, Е. Гаскелл).

Лекція № 4. Американський реалізм (2год.)

Загальна характеристика розвитку американського реалізму. «Школа місцевого колориту» та її представники. Традиції аболіціоністської літератури. Загальна характеристика творчості Ф. Брет Гарта та А. Бірса. Специфіка американського реалізму в творчості Марка Твена (на прикладі романів «Пригоди Тома Сойєра» та «Пригоди Гекльберрі Фінна»).

Основні поняття теми: школа місцевого колориту, соціальний роман, аболіціоністська література, реалістична новела, пародійно-пригодницький роман, літературна пародія.

У. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ № 1

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 1 (2 год.)

РОМАН-ТРАГЕДІЯ Ф. М. ДОСТОЄВСЬКОГО «ЗЛОЧИН І КАРА»

Завдання :

1. Виписати з «Літературного енциклопедичного словника» визначення соціально-психологічний, філософський роман, роман-трагедія.
2. Письмово відповісти на питання «Зародження і сутність теорії Раскольниковова в контексті ідейних течій 60-х рр. ХІХ ст.».
3. Простежити за текстом роману життєву філософію «двійників» Раскольниковова: Лужина, Свидригайлова, Лебезятнікова.
4. Визначити, яку роль в процесі відродження героя відіграє читання Євангелія (епізод про Лазаря) у Соні Мармеладової.
5. Співвіднести епілог з долями героїв роману.

П Л А Н

1. Задум і історія створення «Злочину і кари». Жанрова своєрідність твору.
2. Соціально-побутовий фон роману. Поетика Петербурга. Трагедія життя «зневажених і ображених» (Мармеладових, Раскольникових).
3. Образ Раскольниковова як представника різночинської молоді 60-х рр. Соціально-філософська основа теорії героя, її зародження і розвиток. Мотиви вбивства. Суперечність між гуманізмом і «наполеонізмом» Раскольниковова.
4. Система «двійників» Раскольниковова як форма полеміки автора з героєм. Антиподи Раскольниковова: Порфирій Петрович, Разуміхін, Соня, їхнє ідейно-композиційне значення.
5. Останній етап розвінчання філософії індивідуалізму в епілозі роману. Духовне переродження Раскольниковова.
6. «Ф.М.» Б. Акуніна: інтерпретація героїв роману Ф.М. Достоевського, злочини згідно теорії, полеміка з класиком.

І. Обов'язкова література:

1. Достоевський Ф.М. Злочин і кара (будь-яке видання).
2. Акунин Б. Ф.М. / Акунин Б. – М.: Олма Медиа Групп, 2006. – Т. 1-2.
3. Писарев Д.И. Борьба за жизнь (будь-яке видання).
4. Карякин Ю.Ф. Самообман Раскольниковова (Роман Ф.М. Достоевского «Преступление и наказание») / Карякин Ю.Ф. – М.: Худож. лит., 1976. – 158 с.
5. Карякин Ю.Ф. Достоевский и канун ХХІ века / Карякин Ю.Ф. – М.: Сов. писатель, 1989. - 646 с.

6. Кирпотин В.Я. Разочарование и крушение Родиона Раскольникова / Кирпотин В.Я. – М.: Сов. писатель, 1986. - 255 с.
7. Фридлиндер Г.М. Достоевский / Фридлиндер Г.М. // История всемирной литературы: В 9 т. – Т.7. – М.: Наука, 1990. – С.105-124.
8. Стеханова А.М. Ф. Достоевський і Б. Акунін: монопастиш «Ф.М.» / Стеханова А.М., Тверітінова Т.І. // Зарубіжна література в школах України. – 2010. - № 7-8. – С. 84-87.

II. Додаткова література:

1. Альми И.Л. Об одном из источников замысла романа «Преступление и наказание» / Альми И.Л. // Литература в школе. – 2001. - №5. – С.16-18.
2. Ашимбаева Н.Т. Достоевский. Контекст творчества и времени / Ашимбаева Н.Т. – СПб: «Серебряный век», 2005. – 288 с.
3. Белов С.В. Роман Ф.М.Достоевского «Преступление и наказание». Комментарий / Белов С.В. - Л., 1979.
4. Бистрова О. Поетика роману Ф. Достоевського «Злочин і кара» / Бистрова О. // Зарубіжна література в школах України. – 2010. - № 7-8. – С. 10-17.
5. Гузь О. Постигає образ героя, управляемого идеей (Рекомендации к изучению романа Ф.М. Достоевского «Преступление и наказание» по методике учебного диалога в свете концепции М.М. Бахтина) / Гузь О. // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2008. – № 10. – С. 33-52.
6. Кирилюк З.В. Вечные темы в творчестве Достоевского / Кирилюк З.В. // Всесвітня літ. та культура в навч.закл. України. – 2000. - №11. – С.43-46.
7. Маранцман В.Г. Проблемный анализ романа Ф.М.Достоевского «Преступление и наказание» / Маранцман В.Г. // Литература в школе. – 2005. – № 10, 11, 12.
8. Прокурова Н.С. «Человек заслуживает свое счастье и всегда страданием»: к истории создания романа «Преступление и наказание» / Прокурова Н.С. // Литература в школе, 2001. - №5. – С.13-15.

Основні поняття

Монопастиш; літературна поліфонія; наполеонізм; роман-трагедія; система «двійників»; соціально-психологічний роман; теорія сильної особистості; філософський роман; філософія індивідуалізму.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема: «ПАНІ БОВАРІ» Г. ФЛОБЕРА ЯК НОВИЙ ТИП РЕАЛІСТИЧНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО РОМАНУ (2 год.)

Завдання:

1. Пояснити сенс підзаголовку роману.

2. Схарактеризувати такі риси світогляду Флобера, як ставлення до сучасного суспільства, буржуа, історії, прогресу, щастя. Як вони позначилися на романі «Пані Боварі»?
3. Простежити по тексту авторське ставлення до книжкової, музичної та художницької продукції, що впливала на формування ідеалу життя. Визначити, підтверджуючи прикладами, авторську позицію.
4. Обґрунтувати відповідь на питання: якого ефекту досягає письменник в епізоді розмови Родольфа і Емми на сільськогосподарській виставці. Яке нове світло проливає цей епізод на проблему «Флобер і романтизм»?
5. Дати відповідь на питання: що поєднує Емму Боварі з толстовською Анною Кареніною?

П Л А Н

1. Творча історія роману Г.Флобера «Пані Боварі». Проблема прототипів. Сміслові навантаження підзаголовку роману.
2. Тематика і проблематика твору. Специфіка жанру. Розробка теми «втрачених ілюзій».
3. Сюжетно-композиційні особливості роману. Специфіка конфлікту. Романний хронотоп.
4. Характеристика образу головної героїні: виховання, освіта, погляди на життя. Боварі і боварізм.
5. Другорядні персонажі в романі. Символічне навантаження образу сліпого жебрака.
6. Об'єктивний метод Флобера в романі «Пані Боварі». Особливості психологізму.

I. Обов'язкова література:

1. Флобер Г. Пані Боварі (будь-яке видання).
2. Реизов Б.Г. Творчество Флобера / Реизов Б.Г. – М.: Гослитиздат, 1955. – 524 с.
3. Реизов Б.Г. Французский роман XIX века / Реизов Б.Г. – М., 1969. – С.171-214.
4. Ржевская Н.Ф. Гюстав Флобер // История всемирной литературы: В 9 т. – М.: Наука, 1990. – Т.7. – С.254-264.
5. Наливайко Д.С. Роман, що започаткував новітню прозу / Наливайко Д.С. // Флобер Г. «Пані Боварі». Проста душа. – Харків: Фоліо, 2002. – С.3-18.
6. Ніколенко О.М. Від Флобера до Аполлінера. Французька література другої пол. XIX-поч. XX ст. Посібник / Ніколенко О.М. – К.: КГОВЦ “Полікультурний світ”, 2005. – С.9-37.

II. Додаткова література:

1. Єременко О.В. У полоні романтичних уявлень, або Обережно: боварізм (за романом Г.Флобера «Пані Боварі» / Єременко О.В. // Всесвітня літ в сер.

- навч. закл. України. – 1999. - № 7. – С.42-44.
2. Дитькова С.Ю. «Счастье – обман, поиски которого причиняют все житейские бедствия...». Проблемное изучение романа Г.Флобера «Госпожа Бовари» в 10 классе / Дитькова С.Ю. // Всесвіт.літ. та культ. в навч. закладах України. – 2000. - № 6. – С.29-33.
  3. Крячек Н.Ю. Вивчати не зовнішню канву змісту твору, а його художню романність. Естетико-стильовий аналіз роману Г.Флобера «Пані Боварі» / Крячек Н.Ю. // Всесвіт.літ. в сер.навч.закл. України. – 2001. - № 6. – С.35-39.

Основні поняття

Авторське усунання; антропоцентризм; боваризм; метод «пануючої пристрасті»; натуралістичний пантеїзм; невласне пряма мова; об'єктивний метод; психологізм; реалістичний психологічний роман; синтетичний стиль; «чисте мистецтво».

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема: «ДАМСЬКА» ВЕРСІЯ АНГЛІЙСЬКОГО РЕАЛІСТИЧНОГО РОМАНУ (2 год.)

Завдання:

1. Визначити жанрові особливості роману Е. Бронте «Буреверхи».
2. Порівняти образи Рочестера («Джейн Ейр») і Хіткліфа («Буреверхи») як байронічних героїв.
3. Підготувати повідомлення «Життя і творчість Е.Гаскелл» (інд.завдання).
4. Підготувати повідомлення «Роман Е. Гаскелл «Мері Бартон. Манчестерська повість»: історія створення, тематика, проблематика, образна система» (інд.завдання).

ПЛАН

1. Труднощі самовираження жінки-письменниці, набуття нею власного літературного голосу та імені. Досвід сестер Бронте.
2. «Джейн Ейр» як роман-автобіографія. Тематика, проблематика, образна система. Новаторство письменниці в створенні образу головної героїні.
3. Романтичні тенденції в романі «Джейн Ейр». Тракткування образу байронічного героя (містер Рочестер).
4. «Буреверхи» Е. Бронте: специфіка хронотопу, тематика, проблематика. Жанрові особливості роману.
5. Хіткліф -Кетрін Ерншо як герої, що не відповідають стереотипам вікторіанської доби.
6. Сюжетно-композиційні особливості роману. Співіснування реального та фантастичного світів у творі.
7. Ренесанс роману Е. Бронте «Буреверхи».

I. Обов'язкова література:

1. Бронте Ш. Джейн Ейр (будь-яке видання).
2. Бронте Е. Буреверхи (будь-яке видання).
3. Гаскелл Е. Мері Бартон. Манчестерська повість (будь-яке видання).
4. Гениева Е.Ю. Английская литература. Развитие критического реализма / Гениева Е.Ю. // История всемирной литературы: В 9 т. – Т.6. – М.: Наука, 1989. – С.113-120.
5. Ивашева В.В. «Век нынешний и век минувший»: Английский реалистический роман XIX века в его современном звучании. 2-е изд., доп. / Ивашева В.В. – М.: Худож. лит, 1990. – 479 с.
6. История западноевропейской литературы. XIX век. Англия: Учеб. пособие для студ. филол. фак. высш. учеб. зав. [Л.В. Сидорченко, И.И. Бурова, А.А. Аствацатуров и др.]; под ред. Л.В. Сидорченко, И.И. Буровой. – СПб.: Филол. фак. СПбГУ; М.: Изд. центр «Академия», 2004. – 544 с.
7. Денисюк Х. Ренесанс роману Е.Бронте «Буреверхи» / Денисюк Х. // Слово і час. – 2005. – № 11. – С.83-87.
8. Тугушева М. Шарлотта Бронте: Очерк жизни и творчества / Тугушева М. – М.: Высшая школа, 1982. – 98 с.
9. Ярич И. Бронте / Ярич И. – О.: Астропринт, 2004. – 176 с.

II. Додаткова література:

1. Гаскелл Е. Життя Шарлотти Бронте (будь-яке видання).
2. Каніболоцька О.А. Формування читацької культури школярів на заняттях з позакласного читання. За романом Ш. Бронте „Джейн Ейр” / Каніболоцька О.А. // Зарубіжна література в школах України. – 2006. - № 9. – С.20-23.
3. Клименко Е.И. Английская литература первой половины XIX в./ Клименко Е.И. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1971.
4. Морган Дж. Тень скорби / Морган Дж. – Харьков: Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга»; Белгород: ООО «Книжный клуб «Клуб семейного досуга», 2010. – 480 с.
5. Пристли Д.Б. Англичане / Пристли Д.Б. // Заметки на полях. – М., 1982.
6. Ремизов Б.Б. Элизабет Гаскелл / Ремизов Б.Б. – К., 1974.

Основні поняття

Байронічний герой; готичний роман; психологічний роман; романтичні традиції; роман-автобіографія; сімейно-побутовий роман; соціально-реалістичний роман; химерно-побутовий роман; фентезі.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МОДУЛЬ № 1

Тема № 1. Російський реалізм (4 год.)

Питання:

1. М.О. Некрасов і натуральна школа. Громадянська поезія («О шостій вчора завернув...», «Роздуми біля парадного під'їзду», «На смерть Шевченка»). Відбиття суспільно-політичних і естетичних позицій поета в творчості 50-60-х рр. XIX ст.
2. Поетичне новаторство М.О. Некрасова.
3. Роман І.О. Гончарова «Обломов» як новий етап в творчості І.О. Гончарова: проблематика, змістова основа, своєрідність побудови. Соціально-психологічні корені «обломовщини» та її моральна сутність.
4. Проблема «зайвої людини» в творчості І.С. Тургенєва («Рудін», «Ася», «Щоденник зайвої людини»). Нове в тургенєвській трактовці теми «зайвих людей». Стаття «Гамлет і Дон Кіхот»
5. Творчість А.П. Чехова-прозаїка: періодизація, тематичне і жанрове розмаїття, специфіка чеховського героя.
6. Своєрідність світосприйняття і творчості А.П. Чехова в 80-90 рр. («маленька трилогія», «Іонич»). Поетика, стильові особливості малої прози.

Література:

1. Бялый Г.А. Чехов и русский реализм / Бялый Г.А. – Л.: Сов. писатель, 1981.
2. Бердников Г.П. Чехов / Бердников Г.П. // История всемирной литературы: В 9 т. – Т.8. – М.: Наука, 1994. – С.29-42.
3. Добролюбов Н.А. Что такое обломовщина? (будь-яке видання).
4. Ермилова Е.В. Некрасов / Ермилова Е.В. // История всемирной литературы: В 9 т. – Т.7. – М.: Наука, 1990. – С.76-84.
5. Кантор В. Долгий навик ко сну. (Размышление о романе И.А. Гончарова «Обломов» / Кантор В. // Вопросы литературы. – 1989. - №1. – С.149-185.
6. Краснощекова Е.А. Иван Александрович Гончаров. Мир творчества / Краснощекова Е.А. – СПб.: Пушкинский фонд, 1997. – 492 с.
7. Лебедев Ю.В. Иван Сергеевич Тургенев / Лебедев Ю.В. // История русской литературы XIX века: 2-я половина. – М.: Просвещение, 1990. – С.58-62, 71-79.
8. Маркович В.М. Тургенев и русский реалистический роман XIX века / Маркович В.М. – Л.: ЛГУ, 1982. – 208 с.
9. Скатов Н.Н. «Я лиру посвятил народу своему»: О творчестве Н.А.

- Некрасова / Скатов Н.Н. – М.: Просвещение, 1985. - 175 с.
10. Тихомиров В.Н. Тургеневская женщина и проблемы эмансипации / Тихомиров В.Н. // Зар.літ.в навч.закл. – 2004. - № 3. – С.11-13.
11. Чернишевський Н.Г. Русский человек на rendez-vous (будь-яке видання).
12. Чуковский К.И. Мастерство Некрасова. – М.: Худож.лит., 1971. - 711 с.
13. Чудаков А.П. Мир Чехова: становление и утверждение / Чудаков А.П. – М.: Просвещение, 1986. – 176 с.
14. Щербина В.Р. Тургенев / Щербина В.Р. // История всемирной литературы: В 9 т. – М.: Наука, 1990. – Т.7. – С.41-50.

Тема № 2. Французський реалізм (4 год.)

Питання:

1. Творча історія роману Стендаля «Червоне і Чорне». Перетворення звичайного карного злочину на соціально-політичне і психологічне дослідження сучасності. Тематика і проблематика твору.
2. Особливості сюжету і композиції роману Стендаля «Червоне і Чорне». Зображення життя всіх верств суспільства доби Реставрації.
3. Образ Жульєна Сореля: сутність конфлікту героя з суспільством, шлях нагору і розуміння хибності цього шляху. Засоби характеристики героя.
4. Життєвий і творчий шлях А. Доде.
5. Трилогія А. Доде «Тартарен Тарасконський»: тематика, проблематика, художні особливості. Типологія образу Тартарена, зв'язок з народно-карнавальною стихією.
6. Творчий шлях Ж. Верна. Письменник як творець багатотомної серії романів «Незвичайні подорожі».
7. Своєрідність тематики, новий тип героя в романах Ж.Верна (на прикладі роману «Діти капітана Гранта»). Місце творчості Ж. Верна у світовій літературі.

Література:

1. Андреев К.К. Три жизни Жюль Верна / Андреев К.К.– М.: Молодая гвардия, 1956. - 310 с.
2. Виноградов А.К. Стендаль и его время / Виноградов А.К. – М., 1960.
3. Затонский Д.В. Стендаль / Затонский Д.В. // История всемирной литературы: В 9 т. – Т.6. – М.: Наука, 1989. – С. 185-195.
4. Золя Э. Альфонс Доде / Золя Э. // Золя Э. Собр.соч. в 26 т. [под общ.ред. И. Анисимова и др.]. – М.: Худож.лит., 1966. – Т. 25. – 767 с.
5. Потапова З.М. Альфонс Доде / Потапова З.М. // История всемирной литературы: В 9 т. – Т.7. – М.: Наука, 1990. – С.296-299.
6. Потапова З.М. Французская литература. Романисты и драматурги 70-80-х

- гг. Ж.Верн / Потапова З.М. // История всемирной литературы: В 9 т. – Т.7. – М.: Наука, 1990. – С.314-315.
7. Реизов Б.Г. Французский роман XIX века / Реизов Б.Г. – М.: Высшая школа, 1969. – 310 с.
  8. Фрид Я. Стендаль: очерк жизни и творчества / Фрид Я. – М., 1967.
  9. Лехман Т. Кольори, що допомагають розумінню суті твору: до питання походження назви роману «Червоне і чорне» Стендаля / Лехман Т. // Всесвіт.літ. в сер.навч.закл.України. - 1998. - № 5. – С.10 -12.
  10. Назарець В.М. Диваки у Жуля Верна. До вивчення романів «Діти капітана Гранта» і «П'ятнадцятирічний капітан» / Назарець В.М. // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2000. - № 6. – С. 33-38.
  11. Сорокіна Є.А. Стендаль «Червоне і чорне»: матеріали до варіативного вивчення. Реалістичний роман у біографічних та літературних вимірах / Сорокіна Є.А. // Всесвіт.літ. в серед. навч.закл.України. – 2000. - № 9. – С.36-45.

Тема № 3. Англійський реалізм (4 год.)

Питання:

1. Е.Гаскелл як майстер англійського соціального роману. «Мері Бартон. Манчестерська повість»: проблематика, поетика промислового міста, система образів, особливості стилю письменниці.
2. Традиції англійського моралізаторського роману в творчості Т.Гарді.
3. «Тесс із роду д'Ербервіллів» - роман «характерів і середовища». Тематика, проблематика. Система образів, зображення предметно-просторового світу. Психологізм роману.

Література:

1. Гениева Е.Ю. Литературная ситуация на рубеже веков / Гениева Е.Ю. // История всемирной литературы: В 9 т. – Т. 8. - М.: Наука, 1994. – С. 368-374.
2. Гурдуз А.І. Міфопоетична парадигма в романі Томаса Гарді «Тесс із роду д'Ербервіллів»: контури біблійних моделей / Гурдуз А.І. // Зарубіжна література в школах України. – 2005. - № 8. – С. 10-14.
3. История западноевропейской литературы. XIX век. Англия: Учеб. пособие для студ.филол.фак.высш.учеб.зав.[Л.В. Сидорченко, И.И. Бурова, А.А. Аствацатуров и др.]; под ред. Л.В. Сидорченко, И.И. Буровой. – СПб.: Филол.фак. СПбГУ; М.: Изд.центр «Академия», 2004. – 544 с.
4. Ремизов Б.Б. Елизабет Гаскелл / Ремизов Б.Б. – К., 1974.
5. Урнов М.В. Английская проза 70-90-х гг. XIX в. / Урнов М.В. // История всемирной литературы: В 9т. – Т.8. – М., 1994. – С. 349-359.

6. Федоров А.А. Шекспиризм романов Т.Гарди 90-х гг. (проблема психологизма в «Тесс из рода д'Эрбервиллей») / Федоров А.А. // О традиции и новаторстве в литературе. – Уфа, 1976.

Тема № 4. Американський реалізм (4 год.)

Питання:

1. Естетична своєрідність розвитку реалізму в американській літературі ХІХ століття.
2. Історична романістика Марка Твена: «Принц і жебрак», «Янки при дворі короля Артура», «Жанна д'Арк».
3. Життєвий і творчий шлях О. Генрі.
4. Тема «маленької» людини у великому місті в новелах О. Генрі.

Література:

1. Зверев А.М. Литература США. Второй этап становления реализма / Зверев А.М. // История всемирной литературы: В 9 т. – М., 1990. – Т.7. – С.552-559.
2. История американской литературы [Банников Н.В., Боброва М.Н., Гиленсон Б.А и другие]; под ред. Н.И.Самохвалова.: В 2-х частях. – М.: Просвещение, 1971. –Ч.2. – С.294-314.
3. Левидова И.М. О. Генри и его новелла / Левидова И.М. – М., 1973.
4. Міщук В.В. Життя і творчість О. Генрі: Соціальні та естетичні погляди письменника. Роман «Королі і капуста» / Міщук В.В. // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 1996. – № 10.
5. Ромм А.С. Марк Твен / Ромм А.С. – М., 1977.
6. Рibaкова О.В. Miss short story, або Американський варіант загадки сфінкса. Новели О'Генрі / Рibaкова О.В. // Зар.літ. в навч. закл. – 1998. - № 1. – С.43-45.
7. Старцев А.И. Марк Твен и Америка / Старцев А.И. – М.: Сов. писатель, 1963. – 308 с.
8. Урнов Д.М. «Точное слово» и «точка зрения» в англо-американской повествовательной прозе / Урнов Д.М. // Типология стилевого развития ХІХ века. – М., 1977.

Тема № 5. Німецький реалізм (4 год.)

Питання:

1. Життєвий і творчий шлях Т.Фонтане.

2. Роман Т.Фонтане «Пані Женні Трайбль»: тематика, проблематика, система образів. Характерні особливості стилю письменника.
3. Роман Т.Фонтане «Еффі Бріст»: тематика, проблематика, система образів. Художні особливості твору.

Література:

1. Анненкова О.С. Зарубіжна література ХІХ століття: європейська реалістична проза 1830-1880-х років / Анненкова О.С. – К.: Знання України, 2006. – 438 с.
2. Бурдина Т.И. Сатирические черты в образной системе романа Т.Фонтане «Госпожа Женни Трайбль» / Бурдина Т.И. // Вестник Моск. Ун-та. – Серия 10. Филология. – 1975. - № 3.
3. Волков Е.М. Проблематика романа Теодора Фонтане «Эффи Брист» / Волков Е.М. // Уч.записки Московского обл.пед.ин-та. Т.256. – Вып.12. – 1971.
4. Лейтес Н.С. От «Фауста» до наших дней: Из истории немецкой литературы / Лейтес Н.С. – М.: Просвещение, 1987. – 340 с.
5. Тураев С.В. Немецкая литература / Тураев С.В. // История всемирной литературы: В 9 т. – М., 1990. – Т.7. – С.388-390.
6. Шахова К.О. Німецька література другої половини ХІХ сторіччя / Шахова К.О. // Вікно в світ. Зарубіжна література: наукові дослідження, історія, методика викладання. – 1999. -№ 2. – С. 163-240.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)

**Змістовий модуль I. РЕАЛІЗМ ЯК ХУДОЖНІЙ НАПРЯМ В ЛІТЕРАТУРАХ
КРАЇН ЄВРОПИ ТА США**

Тема 1. Російський реалізм М.О.Некрасов і натуральна школа. Роман І.О.Гончарова „Обломов”. Творчість А.П.Чехова-прозаїка.(4 год.)		5	I-II
Тема № 2. Французький реалізм. Творчість А.Доде. Творчий шлях Ж.Верна (4 год.)		5	III
Тема № 3. Англійський реалізм Е.Гаскелл як майстер соціального роману. Традиції моралізаторського роману в творчості Т.Гарді.(4 год.)		5	IV- V
Тема № 4. Американський реалізм. Історична романістика Марка Твена. Життєвий і творчий шлях О.Генрі.(3 год.)		5	VI
Тема № 5. Німецький реалізм. Життєвий і творчий шлях Т.Фонтане. (3 год.)	МКР	5	VII
Разом: 20 год.		Разом: 25 балів	

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Історія зарубіжної літератури» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. ІУ), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл.8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість балів одиницю	Кількість одиниць розрахунку	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	4	4
2.	Відвідування семінарів	1	3	3
3.	Виконання завдання із самостійної роботи	5	5	25
4.	Робота на семінарському занятті	10	3	30
5.	Виконання тестового контролю, експрес-контроль	10	3	30
6.	МКР	25	1	25
	Максимальна кількість балів			117
	Коефіцієнт			1,95

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Методи комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Максимальну кількість балів **117**, набрану бакалавром, за допомогою коефіцієнта **1,95** переводимо в рейтингові показники успішності, а потім в оцінку за шкалою ECTS.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у

	розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) за джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійного мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою, виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю); завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Історія зарубіжної літератури».

X. ПИТАННЯ ДО КУРСОВОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Реалізм як основний напрям літератури 2-ої пол. XIX ст.: характерні ознаки, представники.
2. Загальна характеристика французького реалізму. Періодизація, зв'язок з романтизмом, представники.
3. Творчий шлях Стендаля. Літературно-критична діяльність. Трактат Стендаля «Расін і Шекспір» як естетичний маніфест французьких реалістів.
4. Соціально-психологічний роман Стендаля «Червоне і Чорне»: проблематика, особливості сюжету і композиції, система образів. Проблема реалізму письменника.
5. Творчість П. Меріме: збірники «Театр Клари Газуль», «Гюзла», особливості творчої манери, новаторство.
6. Новелістика П. Меріме: художні та стильові особливості, проблематика, система образів. Авторська позиція.
7. Життєвий і творчий шлях О. де Бальзака. Бальзак і Україна.
8. Історія задуму і створення «Людської комедії» О. де Бальзака: своєрідність структурної побудови, ключові твори. «Батько Горіо» і «Гобсек» в контексті «Людської комедії».
9. Повість О. де Бальзака «Гобсек»: тематика, проблематика, образ Гобсека, «лихваря і філософа», особливості композиції твору.
10. «Пані Боварі» Г. Флобера як новий тип психологічного роману. Тематика, проблематика, система образів.
11. Своєрідність тематики, новий тип героя в романах Ж. Верна (на матеріалі роману «Діти капітана Гранта»). Місце письменника у світовій літературі.
12. Особливості розвитку реалізму в російській літературі. Натуральна школа: естетичні маніфести, представники. Вплив гоголівських петербурзьких повістей на творчість письменників натуральної школи.
13. Задум і творча історія «Мертвих душ» М.В. Гоголя. Специфіка жанру, єдність сатиричного та ліричного начал, сюжет і композиція.
14. Творчий шлях Ф.М. Достоевського. Філософські, етичні й естетичні погляди письменника та їхнє вираження в романістиці.
15. Роман Ф.М. Достоевського «Злочин і кара»: соціально-філософська і морально-психологічна проблематика роману, сюжетно-композиційні особливості, система образів. Роль «двійників» Раскольнікова в романі.
16. Творчий шлях Л.М. Толстого. Духовні і творчі шукання та здобутки письменника.

- 19.«Думка народна» і засоби її розкриття в романі Л.М. Толстого «Війна і мир». Поетизація народного героїзму. Специфіка жанру твору.
- 20.«Анна Кареніна» Л.М. Толстого – «живий, гарячий» роман про сучасність. Образ К. Льовіна: специфіка художнього відбиття в ньому поглядів і настроїв письменника напередодні переламу в його світосприйнятті.
- 21.Анна Кареніна – жінка трагічної долі в однойменному романі Л.М. Толстого. Символіка, що передвіщає смерть героїні.
- 22.Проблема «зайвої людини» в творчості І.С. Тургенєва, соціальна і психологічна характеристика героя, еволюція типу дворянина-інтелігента.
- 23.Роман І.С. Тургенєва «Рудін»: особливості сюжету і композиції, проблематика, система образів.
- 24.Роман І.О. Гончарова «Обломов»: проблематика, змістова основа, своєрідність побудови. Соціально-психологічні корені «обломовщини» та її моральна сутність.
- 25.Творчість А.П. Чехова-прозаїка: періодизація, тематичне і жанрове розмаїття, специфіка чеховського героя.
- 26.Своєрідність світосприйняття в творчості А.П. Чехова в 80-90 рр. ХІХ ст. («маленька трилогія»). Поетика, стильові особливості малої прози А.П. Чехова.
- 27.Загальна характеристика англійського реалізму. Періодизація, зв'язок з добою Просвітництва і романтизму, представники.
- 28.Життєвий і творчий шлях Ч. Діккенса. Періодизація, провідні твори, проблеми, специфіка авторської манери.
- 29.Історія створення, композиція і герої «Записок Піквікського клубу» Ч. Діккенса.
- 30.«Пригоди Олівера Твіста» Ч. Діккенса: тематика, проблематика, образна система. Авторська позиція.
- 31.«Домбі і син» Ч. Діккенса: тематика, проблематика, сюжетно-композиційні особливості. «Різдвяність» фіналу роману.
- 32.Життєвий і творчий шлях В.-М. Теккерея.
- 33.«Книга снобів» і поняття снобізму в творчості В.-М. Теккерея.
- 34.«Ярмарок марнославства» В.-М. Теккерея: тематика, проблематика, авторська позиція. Специфіка жанру твору.
- 35.«Джейн Ейр» Ш. Бронте як роман-автобіографія. Тематика, проблематика, образна система. Новаторство твору.
- 36.Роман Е. Бронте «Буреверхи»: специфіка хронотопу, тематика, проблематика, жанрові особливості.
- 37.Внесок Е. Гаскелл в розвиток соціально-реалістичного роману («Мері Бартон. Манчестерська повість»).

38. Психологізм роману Т. Гарді «Гесс із роду д'Ербервіллів». Тематика, проблематика, система образів, зображення предметно-просторового оточення.
39. Загальна характеристика розвитку американського реалізму. Традиції аболіціоністської літератури, «школа місцевого колориту».
40. Життєвий і творчий шлях Марка Твена.
41. Художні особливості ранніх гумористичних творів Марка Твена.
42. «Пригоди Тома Сойера» Марка Твена: тематика, проблематика, образна система. Пародіювання відомих жанрових різновидів роману.
43. Життя і простір Америки в «Пригодах Тома Сойера» та «Пригодах Гекльберрі Фінна» Марка Твена.
44. «Пригоди Гекльберрі Фінна» Марка Твена: розробка вузлових конфліктів американського життя, народний гумор, майстерність пейзажу, ліризм.
45. Життєвий і творчий шлях О. Генрі.
46. Тема «маленької» людини у великому місті в новелах О. Генрі.
47. «Хатина дядька Тома» в контексті творчості Г. Бічер-Стоу.
48. Естетична своєрідність німецької літератури другої половини XIX ст. Розвиток реалізму, видатні представники, твори.
49. Роман Т. Фонтане «Пані Женні Трайбль»: тематика, проблематика, образна система.
50. Показ згасання життя дворянського середовища в романі Т. Фонтане «Еффі Бріст».

XI. ПИТАННЯ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Реалізм як основний напрям літератури 2-ої пол. XIX ст.: характерні ознаки, представники.
2. Загальна характеристика французького реалізму. Періодизація, зв'язок з романтизмом, представники.
3. Соціально-психологічний роман Стендаля «Червоне і Чорне»: проблематика, особливості сюжету і композиції, система образів. Проблема реалізму письменника.
4. Життєвий і творчий шлях О. де Бальзака. Бальзак і Україна.
5. Повість О. де Бальзака «Гобсек»: тематика, проблематика, образ Гобсека, «лихваря і філософа», особливості композиції твору.
6. «Пані Боварі» Г. Флобера як новий тип психологічного роману. Тематика, проблематика, система образів.
7. Задум і творча історія «Мертвих душ» М.В. Гоголя. Специфіка жанру, єдність сатиричного та ліричного начал, сюжет і композиція.
8. Роман Ф.М. Достоевського «Злочин і кара»: соціально-філософська і морально-психологічна проблематика роману, сюжетно-композиційні особливості, система образів. Роль «двійників» Раскольнікова в романі.
9. «Анна Кареніна» Л.М. Толстого – «живий, гарячий» роман про сучасність. Образ К. Льовіна: специфіка художнього відбиття в ньому поглядів і настроїв письменника напередодні переламу в його світосприйнятті.
10. Анна Кареніна – жінка трагічної долі в однойменному романі Л.М. Толстого. Символіка, що передвіщає смерть героїні.
11. Творчість А.П. Чехова-прозаїка: періодизація, тематичне і жанрове розмаїття, специфіка чеховського героя.
12. Загальна характеристика англійського реалізму. Періодизація, зв'язок з добою Просвітництва і романтизму, представники.
13. Життєвий і творчий шлях Ч. Діккенса. Періодизація, провідні твори, проблеми, специфіка авторської манери.
14. «Пригоди Олівера Твіста» Ч. Діккенса: тематика, проблематика, образна система. Авторська позиція.
15. «Домбі і син» Ч. Діккенса: тематика, проблематика, сюжетно-композиційні особливості. «Різдвяність» фіналу роману.
16. «Книга снобів» і поняття снобізму в творчості В.-М. Теккерея.
17. «Ярмарок марносластва» В.-М. Теккерея: тематика, проблематика, авторська позиція. Специфіка жанру твору.
18. «Джейн Ейр» Ш. Бронте як роман-автобіографія. Тематика, проблематика, образна система. Новаторство твору.

19. Роман Е. Бронте «Буреверхи»: специфіка хронотопу, тематика, проблематика, жанрові особливості.
20. Загальна характеристика розвитку американського реалізму. Традиції аболіціоністської літератури, «школа місцевого колориту».
21. Життєвий і творчий шлях Марка Твена.
22. «Пригоди Тома Сойєра» Марка Твена: тематика, проблематика, образна система. Пародіювання відомих жанрових різновидів роману.
23. Тема «маленької» людини у великому місті в новелах О. Генрі.
24. Естетична своєрідність німецької літератури другої половини ХІХ ст. Розвиток реалізму, видатні представники, твори.
25. Роман Т. Фонтане «Пані Женні Трайбль»: тематика, проблематика, образна система.
26. Показ згасання життя дворянського середовища в романі Т. Фонтане «Еффі Бріст».

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

СПИСОК ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ, РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЛЯ ПРОЧИТАННЯ

1. Бальзак О. Гобсек. Батько Горіо. Шагренева шкіра.
2. Бронте Ш. Джейн Ейр.
3. Бронте Е. Буреверхи.
4. Верн Ж. Діти капітана Гранта. Таємничий острів.
5. Гарді Т. Тесс із роду д'Ербервіллів.
6. Гаскелл Е. Мері Бартон. Манчестерська повість. Життя Шарлотти Бронте.
7. Генрі О. Новели (за вибором).
8. Гоголь М.В. Петербурзькі повісті. Мертві душі.
9. Гончаров І.О. Обломов.
10. Діккенс Ч. Пригоди Олівера Твіста. Домбі і син. Девід Копперфілд.
11. Доде А. Тартарен Тарасконський.
12. Достоевський Ф.М. Злочин і кара. Брати Карамазови.
13. Меріме П. Новели (за вибором).
14. Некрасов М.О. О. шостій вчора завернув... Роздуми біля парадного під'їзду. Трійка. Про погоду. На смерть Шевченка.
15. Стендаль. Червоне і Чорне. Пармський монастир. Ваніна Ваніні.
16. Твен Марк. Пригоди Тома Сойєра. Пригоди Гекльберрі Фінна. Оповідання (за вибором).
17. Теккерей В.-М. Книга снобів. Ярмарок марнославства.
18. Толстой Л.М. Війна і мир. Анна Кареніна.
19. Тургенєв І.С. Рудін. Ася. Напередодні.
20. Флобер Г. Пані Боварі.
21. Фонтане Т. Пані Женні Трайбель, або Серце серцю звістку подає. Еффі Бріст.
22. Чехов А.П. Людина в футлярі. Агрус. Про кохання. Іонич. Наречена.

РЕКОМЕНДОВАНА НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

ПІДРУЧНИКИ

1. Аникин Г.В. История английской литературы / Аникин Г.В., Михальская Н.П. – М.: Высш. школа, 1985. – 431 с.
2. История западноевропейской литературы. XIX век. Англия: Учеб. пособие для студ. филол. фак. высш. учеб. зав. [Л.В. Сидорченко, И.И. Бурова, А.А. Аствацатуров и др.]; под ред. Л.В. Сидорченко, И.И. Буровой. – СПб.: Филол. фак. СПбГУ; М.: Изд. центр «Академия», 2004. – 544 с.
3. История западноевропейской литературы XIX века. Германия. Австрия. Швейцария [под ред. А.Г. Березиной]. – 2-ое изд. – М.: Высш. школа, 2003. – 240 с.
4. История американской литературы [Банников Н.В., Боброва М.Н., Гиленсон Б.А. и другие]; под ред. Н.И. Самохвалова.: В 2-х частях. – М.: Просвещение, 1971. – Ч.2.
5. История западноевропейской литературы XIX века: Франция, Италия, Испания, Бельгия [под ред. Т.В. Соколовой]. – 2-ое изд. – М.: Высш. школа, 2003. – 357 с.
6. История зарубежной литературы XIX века [Елизарова М.Е., Колесников Б.И., Гиждеу С.П., Михальская Н.П.]. – М.: Просвещение, 1972. – 623 с.
7. История зарубежной литературы XIX века. Учеб. для студентов пед. ин-тов. В 2 ч. Ч. 2 / [Михальская Н.П., Луков В.А., Завьялова А.А. и др.]; под ред. Н.П. Михальской. – М.: Просвещение, 1991. – 256 с.
8. История зарубежной литературы (Вторая половина XIX-начало XX века). [Ковалева Т.В., Кириллова Т.Д. и др.]; под ред. Ковалевой Т.В. - Минск: Завигар, 1997. – 486 с.
9. История зарубежной литературы XIX века [А.С. Дмитриев, Н.А. Соловьева, Е.А. Петрова и др.]; под ред. Н.А. Соловьевой. [2-е изд.]. – М.: Высшая школа; Изд. дом «Академия», 2000. – 559 с.
10. История немецкой литературы: В 3 т. – Т. 2. Пер. с нем. [Общая ред. А. Дмитриева]. – М.: Радуга, 1986. – 344 с.
11. История русской литературы XIX в. 40-60-е годы. Уч. пособие для вузов [В.Н. Аношкина, Г.Н. Антонова, А.А. Демченко и др.]; под ред. В.Н. Аношкиной, Л.Д. Громовой. – [3-е изд., испр.]. – М.: Оникс, 2006. - 512 с.
12. История русской литературы XIX в. 70-90-е годы. Уч. пособие для вузов [В.Н. Аношкина, А.П. Ауэр, А.П. Гальцева и др.]; под ред. В.Н. Аношкиной, Л.Д. Громовой, В.Б. Катаева. – [2-е изд., испр.]. – М.: Оникс, 2006. - 800 с.
13. Теплинский М.В. История русской литературы XIX в. / Теплинский М.В. – К.: Вища школа, 1991.- 365 с.
14. Штейн А.Л. История французской литературы / Штейн А.Л., Черневич М.Н., Яхонтова М.А. – М.: Просвещение, 1988.

МОНОГРАФІЇ ТА ПОСІБНИКИ

1. Агаєва Т.І. Гоголівський міф про Петербург / Агаєва Т.І. – Чернігів, 1994.- 24 с.
2. Бабаєв Э.Г. «Анна Каренина» Л.Н. Толстого / Бабаєв Э.Г. – М.: Худож.лит., 1978. – 158 с.
3. Балдицын П.В. Творчество Марка Твена и национальный характер американской литературы / Балдицын П.В. – М.: ВК, 2004. – 299 с.
4. Бахтин М.М. Проблемы поэтики Достоевского. Изд. 3-е / Бахтин М.М. – М.: ГИХЛ, 1979. – 470 с.
5. Бочаров С.Г. Роман Л.Н. Толстого «Война и мир» / Бочаров С.Г. – М.: Худож.лит., 1987. - 156 с.
6. Бялый Г.А. Чехов и русский реализм / Бялый Г.А. – Л.: Сов.писатель, 1981.
7. Затонский Д.В. Реализм – это сомнение? / Затонский Д.В. – К.: Наукова думка, 1992. – 277 с.
8. Затонский Д.В. Европейский реализм XIX века: Линии и лики / Затонский Д.В. – К.: Наукова думка, 1984. – 279 с.
9. Ивашева В.В. «Век нынешний и век минувший»: Английский реалистический роман XIX века в его современном звучании. 2-е изд., доп. / Ивашева В.В. – М.: Худож. лит, 1990. – 479 с.
10. История всемирной литературы: В 9 т. – М.: Наука, 1989-1994. – Т. 6. – М., 1989. – 880 с.; Т. 7. – М., 1990. – 830 с.
11. Ионкис Г.Э. Оноре Бальзак / Ионкис Г.Э. – М.Просвещение, 1988. - 174 с.
12. Карякин Ю.Ф. Достоевский и канун XXI века / Карякин Ю.Ф. – М.: Сов.писатель, 1989. - 646 с.
13. Кучборская Е.П. Творчество Бальзака / Кучборская Е.П. – М., 1970.
14. Михальская Н.П. Чарльз Диккенс: очерк жизни и творчества / Михальская Н.П. – М.: Просвещение, 1987.
15. Наливайко Д.С. Искусство: направления, течения, стили / Наливайко Д.С. – К.: Мистецтво, 1985. – 365 с.
16. Наливайко Д.С. Оноре де Бальзак. Життя й творчість / Наливайко Д.С. – К.: Дніпро, 1985. – 198 с.
17. Ніколенко О.М. Від Флобера до Аполлінера. Французька література другої половини XIX – поч. XX ст. // Тема. – 2005. - №3-4.
18. Реизов Б.Г. Французский роман XIX века / Реизов Б.Г. – М.: Высшая школа, 1969. - 310 с.
19. Ромм А.С. Марк Твен. – М.: Наука, 1977. - 192 с.
20. Тугушева М.П. Роман Г. Бичер-Стоу «Хижина дяди Тома». – М.: Высшая школа, 1985. – 96 с.
21. Форстер М. Записки викторианского джентельмена: У.-М. Теккерей / Форстер М. [Вступ.ст. и коммент. Е.Ю. Гениевой]. – М.: Книга, 1985. – 367 с.

Робоча навчальна програма з дисципліни «Історія зарубіжної літератури».

Укладач: **Тверітінова Тетяна Іванівна**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри світової літератури Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.